
Spis treści

Wykaz skrótów	11
Wprowadzenie	13
ROZDZIAŁ I. Społeczno-organizacyjne właściwości systemu więziennego	25
1.1. Cechy instytucji więzienia – ich stałość czy zmienność?	25
1.2. Budowa organizacji więziennictwa i autonomizacja jej elementów	33
1.3. Rozmieszczenie uprawnień decyzyjnych a realizacja zadań resocjalizacyjnych.	
Stan istniejący a wskazania teorii	37
1.3.1. Formalizacja organizacji systemu więziennego i jej możliwe następstwa	40
1.3.2. Stopień i sposób formalizacji i jego ważniejsze uzasadnienia	41
1.3.3. Sposób regulacji prawnej działalności zakładu karnego i jej sprawnościowe skutki	43
1.3.4. Legalizm i formalizm podstawą kontroli działalności wychowawczej a postawy zawodowe personelu	46
1.4. Istniejący i sprawnościowo pożądany sposób oceniania personelu więziennego	48
ROZDZIAŁ II. Społeczno-kulturowe ograniczenia rozwoju praktyki penitencjarnej	51
2.1. Ważniejsze czynniki ograniczające zmiany w więziennictwie	51
2.2. Rozwój i ewolucja więzienia	56
2.3. Humanizacja kary pozbawienia wolności, jej treść i granice	59
2.4. Krytyka i kryzys więzienia	60
2.5. Naukowe i kulturowe ograniczenia rozwoju praktyki resocjalizacji penitencjarnej	66

ROZDZIAŁ III. Próby doskonalących przeobrażeń więzienia w Polsce	71
3.1. Obszary i inspiracje innowacyjne	71
3.1.1. Innowacja i badanie eksperymentalne w Szczypiornie	75
3.1.2. Drugi etap eksperymentu szczypiorniańskiego	78
3.2. Niektóre inne próby i propozycje innowacyjne	84
3.2.1. System organizacyjno-wychowawczy zakładu karnego półotwartego w Gdańsku-Przeróbce	84
3.2.2. Opolska koncepcja „oddziałów wewnętrznych”	85
3.2.3. System ocen punktowych w Nysie i Rzeszowie	86
3.2.4. Innowacyjna koncepcja rozwiązań organizacyjnych i pedagogicznych zakładu karnego penitencjarystów rzeszowskich	88
3.3. „Oddział penitencjarny” – nowym elementem struktury zakładu karnego	93
3.3.1. Poszukiwania doskonalszej organizacji podstawowej jednostki więziennej	93
3.3.2. Oddział penitencjarny – oczekiwane efekty organizacyjne i resocjalizacyjne	95
3.3.3. Oddział penitencjarny – ograniczenia, możliwości i perspektywy	98
ROZDZIAŁ IV. Przedmiot badań, ich cele, problematyka i zmienne	102
4.1. Wybór problematyki badawczej, jego uzasadnienie	102
4.1.1. Zmiana programowo-organizacyjna przedmiotem badań	102
4.1.2. Opór wobec zmiany głównym źródłem wyboru problemu badawczego	106
4.1.3. Innowacja czynnikiem sprawczym zmiany w organizacji	111
4.1.4. Bodziec eksperymentalny i jego wartość diagnostyczna	115
4.1.5. Cele badań	117
4.1.6. Problem badawczy, hipotezy i zmienne	120
4.1.7. Ograniczenia metodologiczne badań organizacji	123
ROZDZIAŁ V. Przyjęta metodologia badań	128
5.1. Badania w działaniu sposobem wywoływania i poznawania zmiany	128
5.2. Eksperyment terenowy w organizacji i jego ważniejsze właściwości	130
5.3. Szczególne właściwości badań organizacji więziennictwa	135
5.4. Badanie problematyki kryminologicznej i resocjalizacyjnej w organizacjach wymiaru sprawiedliwości	139
5.5. Eksperyment w więzieniu	142
5.6. Teoretyczne i praktyczne źródła innowacji	147
5.6.1. Ważniejsze metodologiczne czynniki wyboru bodźca eksperymentalnego	147
5.6.2. Przeciwdziałanie niektórym niedostatkom technologii oddziaływań na więźniów – jednym z celów innowacji	149

5.6.3. Praca zespołowa sposobem przygotowania i wdrożenia przedsięwzięcia innowacyjnego	155
5.6.4. Efekt synergii uzasadnieniem zespołowej pracy personelu i realizacji przedsięwzięcia	158
5.6.5. Praca zespołowa instrumentem zmiany i sposobem jej generowania	162
ROZDZIAŁ VI. Resocjalizacyjne podstawy oraz zmianotwórcze właściwości innowacji	165
6.1. Oceny punktowe – aspekty teoretyczne i metodyczno-organizacyjne	165
6.1.1. Potrzeby praktyki resocjalizacyjnej źródłem zastosowań teorii	165
6.1.2. Antyspołeczna postawa przestępców a niektóre środki wywierania wpływu na jej zmianę	170
6.2. Ocena w kształceniu i resocjalizacji	172
6.3. „Ekonomia punktowa” sposobem oceniania skazanych i instrumentem prospołecznej ich stymulacji	176
6.4. Ocenianie więźniów w polskim systemie penitencjarnym	182
6.5. Cele, zasady i sposoby i kryteria oceniania punktowego skazanych	189
6.6. Zmianotwórcze elementy i cechy innowacji	196
ROZDZIAŁ VII. Okoliczności, teren badań i ich przebieg	203
7.1. Sytuacja kadrowa, doświadczenia penitencjarne personelu a wybór miejsca i czasu badań	203
7.2. Prace przygotowawcze do wdrożenia innowacji	213
7.3. Innowacja po zmianie kadrowej najwyższej władzy więziennictwa	215
7.3. Realizacja projektu	221
7.4. Zmiana podłożem konfliktu w organizacji	224
7.5. Zachowanie się personelu zakładu w sytuacji deprecjonowania innowacji przez jednostki nadrzędne	227
ROZDZIAŁ VIII. Wyniki badań i zalecenia dla praktyki	236
Streszczenie	249
Literatura cytowana	253
Załączniki	275